

Uitgangspunten ESF 2021-2027

1. Inleiding

In 2021 gaat er een nieuwe programmeringsperiode voor het Europees Sociaal Fonds (ESF+) van start. Deze programmeringsperiode loopt over de jaren 2021-2027. Het ESF+ programma zal in die periode een bundeling bevatten van meerdere sociale fondsen (EFMB en ESF worden bijeengebracht). Momenteel wordt in Brussel onderhandeld over de Europese begroting 2021-2027 (het Meerjarig financieel kader, MFK) en over de verschillende (fondsen)verordeningen die hieronder hangen. Het eindresultaat van dit proces en de bijbehorende duidelijkheid over de hoogte van het ESF-budget voor Nederland worden niet op korte termijn verwacht. Parallel aan het onderhandelingsproces moet echter al wel worden nagedacht over hoe de ESF-middelen, als het financieel en juridisch kader straks bekend zijn, in Nederland moeten worden geprogrammeerd.

Onderstaand is een aantal uitgangspunten opgenomen dat SZW hanteert als richtinggevend kader bij de ontwikkeling van het programma ESF+ voor de periode 2021-2027. De uitgangspunten zijn opgesteld op basis van de ervaringen met het bestaande ESF-programma en gesprekken met het veld. Ze zijn in lijn met de Nederlandse beleidsprioriteiten op het gebied van arbeidsmarkt en sociale zekerheid en met de kabinetspositie met betrekking tot de toekomst van het ESF. Op basis van deze uitgangspunten wil SZW graag in samenwerking met de relevante partners en stakeholders het ESF-programma 2021-2027 uitwerken.

2. Uitgangspunten

Uitgangspunt 1: *Nadruk op focus: vanwege de beperkte middelen die we verwachten voor het ESF+ focussen we het programma zoveel mogelijk op één hoofddoel.*

Toelichting:

De omvang het ESF+ budget 2021-2027 voor Nederland is nog niet bekend. Inzet van de Europese Commissie is dat Nederland circa 550 miljoen euro gaat ontvangen (vergelijkbaar met periode 2014-2020). Het Nederlandse onderhandelingsstandpunt is dat de omvang van het door de Europese Commissie voorgesteld meerjarenbudget substantieel naar beneden moet, dat er minder Europese middelen naar bestaande structuurfondsen als het ESF moeten gaan en dat deze middelen vooral ten goede moeten komen aan de minst welvarende lidstaten. Gezien de ontwikkelingen met betrekking tot de Brexit en de gewenste nieuwe EU-prioriteiten, wordt een onderhandelingsresultaat pas in de loop van 2020 verwacht.

Uitgangspunt 2: *Het hoofddoel van het ESF+ programma zal zijn: arbeidsmarktactivering en duurzame inzetbaarheid van mensen met een kwetsbare positie ten opzichte van de arbeidsmarkt, onder wie asielzoekers met een verblijfsstatus.*

Toelichting:

- Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt zijn en blijven de meest kwetsbare groepen oververtegenwoordigd in de bijstand. Het kabinet zet daarom vol in op een inclusieve arbeidsmarkt, waar iedereen kansen krijgt en ook wordt gestimuleerd om deze te grijpen. Dit sluit aan op initiatieven als "Breed Offensief" en "Perspectief op Werk".
- Het Europees kader wordt gevormd door de (concept) Europese verordeningen. De concept-ESF-verordening kent, net als in de huidige programmaperiode, specifieke doelstellingen op het terrein van werkgelegenheid, educatie en sociale inclusie. Bovenstaand hoofddoel past goed binnen het doel van de Europese Commissie om minimaal 25% van de ESF-middelen aan

sociale inclusie te besteden. Een doel waar momenteel ook al 70% van de ESF-middelen aan wordt besteed.¹

- Deze inzet is in lijn met één van de belangrijkste investeringsbehoeften die de Europese Commissie identificeert in het jaarlijkse country report voor Nederland dat de EC publiceert in het kader van het Europees Semester: “High priority investment needs have therefore been identified to improve access to employment for those operating at the margins of the labour market and of inactive people, to foster active inclusion and improve employability and to promote the socio-economic integration of third country nationals.” Nederland is een groot voorvechter van het inzetten van de Europese fondsen op die beleidsterreinen die op basis van het Europees Semester extra aandacht behoeven.
- De Nederlandse positie² is om het ESF+ te focussen op investeringen op het gebied van menselijk kapitaal en integratie van asielgerechtigde migranten. Daarbij gaat het vooral om het investeren in het vergroten van mogelijkheden tot arbeidsinpassing van personen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt door o.a. het stimuleren van een goed opgeleide en duurzaam inzetbare beroepsbevolking. Hieronder zouden bijvoorbeeld kunnen vallen (in verdere afstemming met partners en stakeholders):
 - Asielzoekers met een verblijfsstatus
 - Niet westerse allochtonen
 - Mensen met een arbeidsbeperking
 - Kwetsbare jongeren/leerlingen VSO-PrO
 - Werkzoekende ouderen
 - Langdurig werklozen
 - Laaggeletterden

Uitgangspunt 3: *Het duurzaam inzetbaar maken en houden van mensen die al werken wordt gekoppeld aan het hoofddoel zoals genoemd onder uitgangspunt 2 en zal worden gestimuleerd voor de kwetsbare doelgroep.*

Toelichting:

- De drie hoofddoelen binnen het huidige ESF-programma zijn:
 - (1) re-integratie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt;
 - (2) duurzame inzetbaarheid van werkenden en;
 - (3) het aanpakken van de mismatch op de (onderkant) arbeidsmarkt in de G4.³
- Voor het toekomstige ESF+ programma is het voorstel om deze drie doelen te integreren binnen het onder uitgangspunt 2 genoemde hoofddoel.
- Om kwetsbare werknemers (dus niet alleen werkzoekenden) ook te ondersteunen met ESF+ zal binnen het ESF+ programma tevens aandacht zijn voor het creëren van duurzame arbeidsrelaties (door middel van het ontwikkelen van de noodzakelijke competenties op de werkvloer), zolang dit is gericht op de eerder genoemde doelgroep.
- Door het thema duurzame inzetbaarheid te koppelen aan het hoofddoel wordt een gewenste focus bereikt daar waar het ESF+ de grootste toegevoegde waarde kan hebben. Deze focus leidt ook tot het verminderen van de administratieve lasten en het verbeteren van de beheersbaarheid van het programma.

¹ In het huidige ESF-programma geprogrammeerd onder “actieve inclusie”.

² Zie ook BNC fiches [ESF+](#) en [CPR](#).

³ Ook dit doel komt terug in het ESF+ programma, maar dan voor alle arbeidsmarktregio's, zie ook uitgangspunten 4 en 5.

Uitgangspunt 4: *Activiteiten die met ESF worden ondersteund zijn gericht op het werkfit maken en het matchen aan een baan van werkzoekenden uit de doelgroep en het scholen, begeleiden, coachen van werkenden uit de doelgroep met het doel ze duurzaam inzetbaar te maken op de arbeidsmarkt.*

Toelichting:

- Ook hierbij is van belang dat activiteiten moeten zijn gericht op het aan het werk helpen en houden van de kwetsbare doelgroep.
 - Daarbij gaat het enerzijds om activiteiten en instrumenten om mensen (duurzaam) aan het werk te helpen, denk aan: loonkostensubsidie, trajectbegeleiding/klantmanagement, scholing en training, stagebegeleiding, werkgeversdienstverlening.
 - Anderzijds gaat het om activiteiten om mensen duurzaam aan het werk te houden: jobcoaching en begeleiding op de werkvloer, scholing en training, erkennen en ontwikkelen van competenties.
- Waar mogelijk wordt een koppeling gemaakt met tekortsectoren of met sectoren die gezien de recente beleidsprioriteiten - zoals bijvoorbeeld de energietransitie - in ontwikkeling zijn.
- Voor veel mensen uit de doelgroep is een startkwalificatie op korte termijn niet realiseerbaar. In dat geval kan worden gedacht aan het aanleren van beroepscompetenties (erkend door middel van een praktijkverklaring vanuit de sector), zoals dat nu gebeurt met de "pilots praktijkleren"

Uitgangspunt 5: *Bij het activeren en duurzaam inzetbaar houden van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt wordt gebruik gemaakt van de bestaande en in ontwikkeling zijnde (Perspectief op Werk) structuren in de 35 arbeidsmarktregio's.*

Toelichting:

- Deze structuur betekent in belangrijke mate een voortzetting van de huidige ESF-structuur, waarbij het grootste deel van de subsidie met succes wordt benut in de 35 arbeidsmarktregio's.
- Ze sluit daarnaast aan op de bestaande infrastructuren in de arbeidsmarktregio's, zoals ingezet met de Participatiewet, en het belang dat het kabinet hecht aan het matchen van werkzoekenden aan werkgevers en aan de regionale samenwerking die hiervoor vereist is ("Matchen op Werk" en "Perspectief op Werk").
- Vanuit "Perspectief op Werk" is in ieder geval tot en met 2020 financiële ondersteuning beschikbaar voor het ontwikkelen van een op publiek-private samenwerking gerichte structuur en een regionale agenda om mensen aan het werk te krijgen (d.m.v. regionale actieplannen). ESF+ zou hierop kunnen aansluiten en vanaf 2021 aanvullende ondersteuning kunnen bieden voor het daadwerkelijk aan het werk helpen en houden van de kwetsbare doelgroep binnen de ontwikkelde structuur.

Uitgangspunt 6: *Bij de uitvoering van het ESF+ programma in de arbeidsmarktregio's zijn partijen betrokken die een bepalende rol spelen in de vraag naar arbeid (sociale partners) en partijen die verantwoordelijk zijn voor het arbeidsaanbod (partijen verantwoordelijk voor re-integratie op de arbeidsmarkt, zoals de gemeenten).*

Toelichting:

- Gemeenten en sociale partners zijn de belangrijkste spelers als het gaat om de matching van werkzoekenden aan banen/werkgevers en het duurzaam aan het werk houden van de kwetsbare doelgroep in de arbeidsmarktregio. Een centrale rol bij de uitvoering van het ESF+, waarbij gezamenlijk wordt ingezet op het aan het werk krijgen en houden van de kwetsbare doelgroep, ligt voor de hand.
- Blijvende betrokkenheid van de sociale partners (slechts 40% van de projectkosten wordt gedekt door ESF-subsidie) zorgt voor de noodzakelijke aanvullende private investeringen om deze groep aan het werk te krijgen (multipliereffect).

- Door beide partijen zich te laten richten op de doelgroep van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, kan de focus op één hoofddoel mogelijk worden gemaakt.
- Daarnaast wordt door de gezamenlijke inzet in het kader van het ESF+ programma, de samenwerking tussen deze cruciale partijen in de arbeidsmarktregio verder gestimuleerd.
- Het idee is om de gezamenlijke betrokkenheid van de cruciale partners in de arbeidsmarktregio te laten neerslaan in een plan van aanpak m.b.t. de inzet van ESF+ in de arbeidsmarktregio. Dit plan zou kunnen voortborduren op de actieplannen die arbeidsmarktregio's opstellen in het kader van "Perspectief op Werk".

Uitgangspunt 7: *De huidige uitvoeringsstructuur met een centrale uitvoering van één nationaal ESF-programma door de directie Uitvoering van Beleid van het Ministerie van SZW blijft behouden.*

Toelichting:

- De ervaringen met de programmaopzet 2014-2020 zijn positief: goede resultaten van systeemaudits, een zeer lage foutfractie tot dusverre en ontbreken van enig decommitteringsrisico (geld laten liggen in Brussel).
- Ook in het fiche aan de Tweede Kamer is neergelegd dat het kabinet deze bewezen goede uitvoeringspraktijk wil voortzetten.

Uitgangspunt 8: *Bij de programmering van het toekomstige ESF+ (het kiezen van de doelgroepen, begunstigden en de activiteiten waarvoor subsidie zal worden verstrekt) is vereenvoudiging en het terugdringen van de administratieve lasten- en controledruk een randvoorwaarde.*

Toelichting:

SZW zal zich voor de toekomstige programmaperiode blijven inzetten voor het zo efficiënt mogelijk benutten van de ESF-middelen door een vergaande vereenvoudiging van de uitvoering en een vermindering van de controlelast. Daarom zal een randvoorwaarde voor de toekomstige programmering van het ESF+ zijn dat het eenvoudig kan worden uitgevoerd. Focus zal hierbij liggen op het gebruik van vereenvoudigde kostenopties en het zoveel mogelijk afrekenen op basis van outputs en resultaten als de standaardwijze van afrekenen. De nieuwe programmaperiode moet benut worden om te komen tot een betere balans tussen aandacht voor rechtmatigheid en sturen op resultaat.

Uitgangspunt 9: *Bij het programmeren van het ESF+ wordt zoveel mogelijk synergie nagestreefd met andere Europese fondsen. Het hoofddoel van ESF+ blijft daarbij echter altijd voorop staan en synergie mag geen doel op zich worden.*

Toelichting:

- In de voorstellen voor de Europese verordeningen voor de periode 2021-2027 wordt het belang van synergie tussen de verschillende structuurfondsen en van de structuurfondsen met andere Europese initiatieven benadrukt.
- In het BNC-fiche met betrekking tot het ESF+ is aangegeven dat Nederland, daar waar relevant, belang hecht aan synergie met andere Europese instrumenten, zodat deze instrumenten elkaar kunnen versterken en om investeringen van een kleinere EU-begroting zo effectief mogelijk te kunnen doen.
- Daarbij lijkt vooral de mogelijk synergie met het Asiel, Migratie en Integratiefonds (AMIF) en met het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) relevant.
- Synergie moet daarbij geen doel op zich worden, maar moet een toegevoegde waarde hebben voor het bereiken van de doelstellingen voor het ESF+.

Uitgangspunt 10: *Indien het EFMB een verplicht onderdeel zal worden van het ESF+ programma, dan zal dit worden ingezet op de sociale inclusie van de "most deprived" en niet worden ingezet voor voedselhulp of materiele steun.*

Toelichting:

Als het EFMB-deel uit gaat maken van het toekomstige ESF+, dan zal Nederland het willen blijven inzetten voor de sociale inclusie van de "most deprived", zoals dat nu ook met EFMB gebeurt. Het is hoogstwaarschijnlijk dat het voor Nederland mogelijk blijft om EFMB in te zetten voor sociale inclusie.